Рік II. Луцьк, Середа дня 21 Грудня 1927 р. Ч. 52 (59).

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Ціна 20 гр. | Виходить що-неділі. | Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів оку 5 зол. 50 гр, рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. доляри або їх вартість в вншій валюті

Рукописів не звертається. —Оголошення після умови. Непідписаних дописів не приймається.

Народні приятелі.

Від часів великої французької революції (80 і 90 рр. 18 го століття) в основу устрою новітніх держав лягло народоправство. „Весна народів" з 1848 р. остаточно закріпила правду, що господарем у державі є н а р і д (або народи, якщо держава є ріжнонаціональна) і як не фальшуй волі народа, як не обходи її—в рішаючих для держави хвилинах ця народня воля таки каже своє останнє слово.

Війна, якої жертвою впали міліони людей, яка завалила старі могутні держави й нові покликала до життя, струснула на стільки і економічними умовами життя і одночасно цілим привичним способом людського думання, що з цих ненормальних воєнних і повоєнних часів зродилися системи правління, які заперечують правду народоправства. Такими системами є диктатура комуністів у Большевії—або диктатура фашистів в Італії. Але навіть у тих обох краях істнують своєрідні установи, що є ніби то збороищем народніх представників: всесоюзна рада „селянських і робітничих депутатів" у Москві, чи фашистівський парлямент у Римі. У величезній більшости инших держав зберігся устрій опертий на народоправстві, на демократії. Всяко ту демократію насилують, усяко її викручують, але завжди її іменем прикриваються. А бувають од часу до часу такі моменти, в яких приходиться іти просто до народу і просити в народу—мандат на владу.

Таким моментом у демократичних державах з парляментарним устроєм є в и б о р и, в яких беруть участь широкі народні маси. Вибори рішають про вигляд і склад парляменту, парлямент у свою чергу рішає про вигляд і склад правительства. Не диво, що парляментські вибори є завжди подією першорядного значіння для цілої держави, першорядного значіння для усіх громадян, що живуть у державі, без огляду на національність і віроісповідання. Не диво теж, що на вислід виборів стараються впливати всі, хто цікавиться чи то загально державними справами, чи справами сутогромадськими, рідними, національними. А щоби відповідно вплинути на бажаний собі вислід виборів—усі лізуть до народу з найсолодшими словами, з найбільш підлесливими славослов'ями, з найчудовішими обіцянками на будуче й найголоснішим самохвальством.

Вибори завжди розпутують найбільш рознуздану демагогію, себто: базікання прегарних народолюбивих фраз, які легким коштом мають придбати крикунам народню прихильність. Усі є приятелями народу, всі за нього „душу й тіло готові віддати", за думками й журбою про добро народнє спати й їсти не мають часу, а всі хочуть лише тої одної маленької дрібнички: голосу виборця! Ця ліцитація новороджених народніх приятелів має ще одну спеціяльну причину. Є один чинник, якому завжди в таких випадках особливо залежить на висліді виборів. Цим чинником буває завжди уряд. Цілком ясно: уряд має у своїх руках владу. Тимчасом від вигляду слідуючого парляменту й від його волі залежить завсіди: чи влада далі буде в руках того уряду, чи перейде в инші руки. Отож уряд, який переводить вибори, всіми засобами, які має до розпорядження, старається на хід виборів вплинути.

У Польщі є нині уряд маршалка Пілсудского. Прийшов він до влади шляхом минулорічної травневої революції, що звернулася проти розполітикованих польських соймових ватажків. Нинішній уклад сил у Польщі такий, що марш. Пілсудскі довго ще триматиме владу в своїх руках без огляду на такий чи сякий сойм. Але всетаки Польща—це-ж демократична республика з парляментарним устроєм і раз того устрою ще не змінено, не годиться цілком його легковажити. Отож саме вислід нинішніх виборів і для цього уряду дуже важний. Інакше не можна би собі пояснити, чому півурядова преса так накинулася на виборчий бльок (спілку) непольських народів у Польщі. З другого боку нікому не є тайною, що віддавна йдуть гарячкові заходи створити у Польщі виборчий список з людей безоглядно нинішньому урядові вірних і відданих. Виходить, що одним помагається, других поборюється. Звичайно, що в таких випадках находять приноровлення ріжні засоби і способи. Одним із тих дуже старих способів є підшукування таких людців, яких пускається на розбивання противника. Ось наприклад стара австрійська монархія трималася цілі віки методою політики: divide et impera! (розділяй людей, а потім пануй над ними!) Спершу розбити єдність противника, і потім вже легко над порозділюваними частинами панувати. А в довоєнній Галичині, де панували польські цісарські намісники, завжди існувала метода „puść rusina na rusina (пусти „русина на русина")...

Лише маючи на увазі всі ці справи, можна зрозуміти дивне диво: звідки нараз підчас виборів з'являється стільки народніх приятелів, звідки, як гриби по дощі, виростають великі газети, на всі сторони даремне кимось розсилані, звідки такий крик, такі лайки, такі присяги вірности і такі проклони! Є тільки одна „заковика": нововявлені передвиборчі „народні приятелі" завжди забувають, що нарід де-де розумніший, ніж вони думають. Перехитрити нарід дуже важко. Селянин має здоровий мужичий інстинкт, має здоровий розум, і він вмить відчує, де правда і чесність, а де брехня, облуда і фарисейство. Хоч і вберися у шаравари з одною штанкою жовтою і другою блакитною, причепи собі на спину і живіт тризуба, на зголеній голові запусти козацький оселедець і що слово присягайся, що були лише два українські патріоти—Шевченко і Франко а ти третій, все одно: коли ти сусідський наганяч, коли ти „русин", якого сусіди „пустили", щоби розбити українську народню єдність, коли ти Юда і запроданець—нарід плюне тобі у твою плюгаву фізіономію.

„У к р а ї н с ь к а Н и в а" і всі „п а т р і о т и" та „н а р о д н і п р и я т е л і" з її подвіррячка про те швидко переконаються.

——

Бльок—Єдиний спосіб оборони.

Однозгідна думка що до виборчого бльоку нац. меншостей панує тільки між німцями й литовцями. Чому це так, низше напишемо. Тепер подаємо голос литовський в справі бльоку на сторінках незалежного литовського органу „Жиціє Люду" (27.XI. ц. р. Ч. 20) ще з часу, коли ще тільки йшли переговори в справі бльоку. Там між иншим читаємо:

„Отже є ми напередодні згідного виступлення у виборчій акції т. зв. нац. меншостей в Польщі, за виїмком невеликих політичних угруповань жидівських, українських і урядово-угодових білоруських, яких відокремлена виборча акція буде незвичайно тяжка і ризиковна.

Причини, які схилили неполяків до відновлення меншостевого бльоку, для кожного є зрозумілі і не потрібують доказів. Треба тільки дивуватися, що урядові кола мали себе надією, що вдасться їм розбити небезпечний бльок при помочі незначних шкільних концесій, які останніми часами признані українцям.

Многолітня боротьба неполяків за свої права відсунула на другий плян всякі ріжниці і приготовила тверду підвалину, на яку оперся відмолоджений, ще сильніщий меншостевий бльок.

Польська преса, а особливо урядова, привітала повстання бльоку з великим занепокоєнням, а навіть погрозами. Звичайно—занепокоєння урядових кол з цього приводу є до певної міри оправдане, бо сам факт виступу збльокованих т. зв. меншостей буде мати величезне значіння однаково внутрішне, як і зовнішне.

Погрози польської преси не відстрашують бльокових контрагентів від спільної оборони своїх, нераз цілком ріжних, а навіть почасти суперечних інтересів...

Негідний напад на жидівського посла в Варшаві і свіже побиття невідомими злочинцями німецького посла на Шлеську — мусить бути тією крівавою водою на бльоковий млин, яка проміє очі провідникам непольських радикальних груп, що досі трималися на боці, і приспішить їх рішення про приступлення до загального бльоку.

З нагоди повороту до життя 16-ки, польські денникарі в один голос заспівали трохи забуту вже антисемітську (протижидівську) пісоньку і в незручних словах пробують переконати своїх читачів, що головними ініціяторами бльоку є ніби то жиди і на їх плечі хочуть звалити повну відповідальність.

Тимчасом в дійсности не жиди допровадили до відновлення бльоку, тільки непримирима політика польських урядів, що досі не хотіли, або не мали сміливости виповнити свої зобов'язання супроти т. зв меншостей заґварантовані їм конституцією, державними законами і міжнародніми договорами".

Закінчується стаття такими словами: „розумна польська суспільність мусить признати, що неполяки, що входять до бльоку, не мали і не мають иншого способу оборони своїх прав".

Так розуміють справу в с і литовці, так розуміють її в с і німці. Тільки між українцями, білорусами й жидами є що окремі ґрупи, які дивляться на справу інакше. Чому це так?

Відомо, що найкращим цементом у гуртуванню людей є з одного боку спільна небезпека, а з другого—повна свідомість тієї небезпеки і рішучість у засобах на побарення небезпеки. Литовська справа за останні часи стояла так гостро, що навіть були побоювання, щоби ізза неї не дійшло до війни. Ця гострота литовського питання мусіла вплинути на уми всіх литовців, хоч у них також є ріжні партії і групи, у тому напрямі, щоби виступати спільно. Так-же само, як більшовики під Варшавою у 1920 р примирили всіх поляків, які і до того часу і після цього рахувалися взаїмно найлютіщими ворогами. Ота потреба спільної оборони відбилась і на відношенню литовців до виборчого бльоку і вони в с і до нього приступили.

Що до німців, то цей народ є безперечно найбільше зі всіх меншостей політично вироблений, а в поступованню—рішучий. Німецька поговірка каже: раз рішитися, значить половину виграти. А німецькі комуністи колись сказали: ми підемо разом і з буржуазією, коли хоч трохи буде нам з ними по дорозі. Політична виробленість диктує їм спільну оборону при виборах, а рішучість — поставила їх в с і х, без ріжниці на політичні переконання, поруч у бльоку без страху за те, що скажуть приклонники одної чи другої партії в масах. Вони знають, що маса також само зрозуміє своїх провідників, як провідники розуміють інтереси маси.—Рішитися—значить половину виграти.

Не так стоїть справа у инших нац. меншостей. Тут, хоч і істнує в проводі свідомість ваги спільного виступу, але зате на перешкоді переведення цього в життя стоїть нерішучість: а що, як справді гірше буде—думають деякі жиди читаючи погрози польської преси; а що, як народ не зрозуміє потреби бльоку—думають деякі українці; а що, як на цьому потерпить потім партія—думають деякі українці й білоруси. Політична невиробленість мас і нерішучість проводу окремих політичних ґруп і є причиною вагань, які само собою є дуже догідною водою на млин противника, якому тільки й ходить про те, щоби ті нац. меншости більше між собою сварились. На цьому він—і тільки він і виграє. І зайво тішаться деякі українці вороги бльоку нац. меншостей, що не всі ґрупи входять у бльок. Тим гірше це для нац. меншостей зокрема для українців, бо це підкреслює податливість українського ґрунту засади пануючого: розділюй і пануй. А це-ж є засада, якою наші вороги прибірали наш народ до рук, — та для засада, яка була і є причиною нашої вікової неволі. Як бачимо— потіха невелика.

Треба надіятися, що це зрозуміють врешті всі групи нац. меншостей, зокрема українців, і докажуть, що до виборів у 1922 р. йшли всі спільним бльоком не ви-

падково, а в повній свідомости значіння того бльоку, який і тоді і тепер однаково був і є одиноким способом оборони прав усіх нац. меншостей, ограничених виборчою ординацією.

Ст—ко

„Українська Нива".

Ниво, моя ниво,
Ниво „золотая"!
Хто-то так горливо
Тобі помагає?
Хто так щедро сіє
Білі зерна—„злоте"?
Яке сонце гріє,
Влегшує турботи?..
Ти, як панська ниво,
Велика, розлога,—
Поруч наша нива—
Селянська, убога.
Тебе дощик „злоти"
Добре поливає,
Зрієш без турботи
„Карман наливая".
По тобі з Варшави
Злоті хвилі ходять
Через тебе, „Ниво",
„Хлопа" за ніс водять.
Сіяв пан та сіяв,
Ніби-то без хиби,
Але час розвіяв
Скриті твої скиби.
Вилізли з землиці
(Шкода лиш роботи!)
Не стебла пшениці,
А варшавські „злоті"
Глянув „хлоп" на ниву
(Пізнався бідота)
И каже: „То не диво—
Панська то робота"...
Хай росте, мось пане!..
Що тут говорити,
Коли час настане—
Будем молотити.
В нас ціпки на диво!
А рука—міцненька!..
Дозрівай же ниво,
Панська, золотенька.

Ковель. *Джмелик.*

Комісія по перекладу Св. Письма та богослужбових книжок на українську мову, яку зорганізовано було ще 2 з половиною роки назад, тепер знов почала працювати. Тепер саме комісія розглядає текст надрукованих уже 16 сторінок напрестольної Евангелії. Є надія, що друк цєї Евангелії буде закінчено весною.

Хрунівський „український нац.-демократичний бльок".

Перед виборами починають знов оживати трупи. То вже забуло було українське громадянство такого „діяча" Горемику, а то він знов вилазить на денне світло. Побачив Горемика у 1922 р., що одного його імені і навіть такої партії, як ПУНЄ (польсько-українське народне єднання), за мало, щоби розбити українське громадянство, і тепер він видумав для себе більше приманюючу фірму; 4.XII ц. р. у Володимирі на якомусь хрунівському збіговищу назвав свою „групу" — „Український нац.-демократичний бльок". До цього бльоку ніби то війшли безпартійні українські націоналісти Волині, Холмщини, Полісся й Галичини і партія УНЄ. В цьому бльокові Горемика застеріг своїй партії право кооптації, т. є. підбірання собі людей по власному „усмотрєнію". Що до такого бльоку, то може й справді хлібодавці Горемики (і підійде-ж то прізвище до ролі людини!.) наказали всім хруням об'єднатися в тій надії, що може хоч таким чином краще буде обдурити нашого селянина. Навіть сам Горемика надіється на вплив своєї нової фірми і розсилає листи до видніщих безпартійних українських громадян та пропонує їм кандидатські місця на листі свого „бльоку", даючи їм час до надуми від 17-29 XII. ц. р. Але й тут не везе, бо відповіді дістає Горемика вчасніще та такі, що йому тільки в носі крутить. Бо й справлі тільки Горемика може надіятись на те, що народ як дитина піде за його шахрайською фірмою. Тож кожний виразно бачить, що під фірмою „Український нац.-демократичний бльок" видніє водний знак: „хрунівський".

Політичний процес „57" в Луцьку.

28.XI почався, а 10.XII. ц. р. скінчився в Луцьку черговий масовий політичний процес. На лаві оскаржених засіло 57 оскаржених, з чого 39 віповідало з вязниці і 18 з вільної стопи. По національности 45 українців і 12 жидів, 53 чоловіки і 4 жінки.

Склад суду: окр. судді Поповскі, Бобковскі і Струменьскі. Підпрокуратор Ходецкі. Оборонці: Др. Глушкевич і Др. Ляндау зі Львова. Оборонця Підгірського суд з формальних причин не допустив до оборони. Оскаржені Міллєр і Садовський боронились самі. Свідків з обох сторін понад 100.

Акт оскарження зложений на 64 сторінках друку. Підсудних оскаржується за приналежність до К. П. З. У. (Комуністична Партія Зах. України). Справа називається „справою Окружного Комітету КПЗУ", який змагав збройним повстанням відірвати Волинь від Польщі і прилучити її до Рад. Союзу.

Цієї останньої коротенької інформації достаточно, щоби побачити, що цей процес був тільки продовженням цілого ряду великих процесів, з яких сотні людей помандрували на багато багато літ до тюрем. На цьому процесі повторились ті самі історії з організаційною системою комуністів: окружкоми, повіткоми, райкоми, ячейки;—з їхньою „діяльністю": організація повстанчого руху, творення тайних влад адміністративних, поширювання комуністичної „бібули";—з провокаційним підкладом і т. д. і т. д.

На підставі зізнань свідків прокуратора справа виглядає так:

В ціли вишколення агітаторів серед людности Волині, в Харкові при Комуністичнім Університеті ім. Артема були утворені 8-місячні курси „вологанізаторів" (волосних організаторів) На ці курси КПЗУ вислала своїх 20 курсантів з Волині, Холмщини і Галичини.

Маючи такі відомости, органи безпеченства, а саме якась „placówka wywiadowcza" зробила засідку і зловила повертаючого через так звану „зелену границю" курсанта Михайла Литвинця, який до вини признався, вказав призвища других курсантів: Павла Сомчинського, Петра Марчука і Юрка Сурікова і передав на руки „пляцувки" деякі документи. При тому Литвинець розказав, що був редактором „Нашого Шляху" і „Нашого Стягу", які виходили в Луцьку, і що його було засуджено на 2 місяці арешту за вміщення якихсь артикулів, але Приступа сказав, що він не буде сидіти в арешті, і дійсно відправив його до Харкова. Литвинець заявив своє бажання служити в розвідці і про весь рух К. П. З. У. на Волині інформувати керовника розвідки.

Після цього Литвинець був звільнений з арешту і розпочав свою працю. Нав'язав контакт з Приступою і Пащуком, по наказу яких виконував всі доручення, був на засіданнях окружкомів і повіткомів, знайомився з новими членами К. П. З. У. і звичайно, про все доносив керовникові розвідки.

13 березня 1926 року в помешканню посла Пащука відбувалось засідання Окр. Комітету, на якому присутні були Павло Сомчинський, Степан Бардась і Гарасим Гетьман і в тому дні наступила ліквідація орґанізації. Бардась і Гетьман були арештовані, а Сомчинський втік. Пізніще лише його заарештували в Ковлю. Того ж дня в „Просвіті" підчас викладів кооперативних курсів арештовано Оверчука, Вільчевського, Пахольчука, Міндюка і Стопачинського. Пліція-ж на місцях заарештувала решту членів К.П.З.У.

Це основа, на якій побудований цілий процес. Річевими доказами послужили тут ріжні листи і записки, список ріжних осіб, якісь протоколи, брошури, ухвали II. З'їзду К.П.З.У. До багатьох записок признались самі окремі оскаржені, а инші признала експертиза, що писані руками окремих оскаржених. Багато річевих доказів достарчив Литвинець. Після такої основи процесу шкода про нього щонебудь писати. Є це тільки зайва ілюстрація тих умов, які панують на Волині.

На розправу не явився головний свідок—керовник відділу розвідки при XIII. дівізії, який за допомогою Литвинця „розкрив" орґанізацію, як теж сам Литвинець, оскаржений в процесі.

У 5 годинній промові прокуратор переповів цілу історію комуністичного руху на Волині від 1923 р. і боротьби з ним, намагаючись змалювати страхіття, яке несе з собою комуністичний рух. Домагався для 21 оскаржених по 8 літ, для 18 по 6 літ і для 15 оск. по 4 роки тюрми.

Промову прокуратора дуже добре схарактеризував оборонець Др. Ляндау. „Вчора цілий день—почав він свою промову—ми чули вибухи гранат, бачили пожарища і під враженням слів прокуратора були цілий час ніби на фронті". Представивши зі свого боку цілу страшну картину—основу процесу, він сказав: Чому тоді, коли влада дістала відомости про першу конференцію (яку скликав Литвинець), маючи всі дані в руках, не зліквідувала того руху, а дозволила спокійно розвиватись заразі? Як би вона зліквідувала корінь тієї зарази, чи сиділоб отут 55 чоловік?— Без Литвинця не булоб тієї орґанізації.

Оборонець порівнав вимір кари за комунізм в корінній Польщі і на „кресах" і підкреслив, що там за комунізм засуджують на рік, півтора, а тут на 15 літ, безтерміново Домагався справедливого виміру кари.

Незвичайно добре і гарно боро-

Українці й жиди.

У статті „Раби" („Укр. Громада" Ч. 49) я порушив дуже дражливу справу українсько-жидівських взаїмовідношень. Написав я її безпосередньо під впливом погромних статей „Укр. Ниви" і не з огляду на заключений виборчий бльок національних меншостей, але з уваги на ту велику шкоду для нашого народу, яку в муйбутньому зіграти може неправильне розуміння українсько-жидівських взаїмовідношень.

За мою одверто висказану думку й таку-ж одверту назву—раби по властивій адресі громить мене в „Укр. Ниві" п. Всеволод Розумовський Після того, як „Укр. Нива" і разом з нею п В Розумовський одверто виявили своє хрунівське обличча, немає чого вдаватися з тими „великодержавниками" на чужих смітниках у які небудь вияснювання чи сперечення. І не їм хочу відповісти, а тільки в звязку зі статтею п. Розумовського, хочу кинути ще трохи світла на українсько-жидівські взаємини. Шановні читачі дозволять мені тільки на пару теплих слів для п. Розумовського.

П. Розумовський дуже нефортунно підібрав собі заголовок для відповіди мені: „Без маски". Я був і є і всі, хто мене знає, знають мене завсігди з виразним і незмінним обличчам, яке дозволяє мені говорити гірку правду в вічи навіть тим, з ким я „ішов"; ніколи не одмовлявся я од своїх слів і вчинків, а тим більше ніколи не перекидав ганебних дописів на плечі дописувачів з якоїнебудь Олики. Тому те-ж не вважаю потрібним відповідати на гарячкові маячення людей в масках хочби вони були бувшими сумної слави міністрами. Щоб все-ж таки задоволити п. Розумовського деякими „специяльностями", яких він шукає у мене, як приміром: „дубові нещирі, фальшиві слова про трагичну смерть С. Петлюри", маски, підступ і зрада і наказ „моцодавци" і ще багато дечого, що йому цікаво знати—то раю йому звернутися до б міністра Олександра Ковалевського. Це є дуже певне джерело, що б'є повною силою енергії такими „специяльностями". Там теж довідається п. Розумовський, чому то ножиці одзиваються, коли в стіл вдарити.

А тепер до самої справи.

Жидівське питання ще довго не буде сходити у нас з порядку дня. Хочби тому, що його підтримують, відповідно підсувають і загострюють ті, що за ніщо не хочуть допустити до повстання незалежної Української Держави. Вони висувають жидів, як червону плахту і як заслону своєї чорної роботи на українських землях і сьогодня на жаль багато української уваги скупчилось дійсно на заслоні, не добачаючи того, що робиться за нею.

Але я поверну до зневаги, яку нанесли нам жиди в Парижі. Ніхто цього не заперечить і я цього не заперечував і не заперечую. Одне тільки скажу: я відчув більшу зневагу, коли великі держави, з яких деякі нас визнали у 1917 і 1918 роках як державу, потім з легким серцем роздали нас нашим сусідам, як воєнну здобич. Коли після цього хтось нам плюне у вічі, то мимо волі приходить на думку: на кого Бог, на того й люде. Змийте з лиця нашого народу оту зневагу і парижських зневаг, запевняю, не булоб.

Я почував-би більшу зневагу, як та в Парижі, колиб люде, „на плечах яких фактично стоїть ціла національна творча праця", мало того—„хто був втіленням, а може й до нині лишається втіленням маєстату української державности"—як пише про себе й своїх однодумців п. Розумовський, підписали за народ зречення зі своїх первородних прав, як це ті саме люде зробили через „Укр Ниву". Щастя, що це роблять тільки люде, які більше собі уявляють про себе, як є на ділі.

Цього всього не розуміють тільки раби.

Жиди були і є в особливому становищі. Мають засоби, мають силу інтелектів і помимо того вони лиш знаряддя того, у кого сила, бо немає у них найголовніщої опори в життю—землі. Держава в якій вони живуть, в силі завсігди їх спаралїжувати. І чому-ж тоді жиди мусять бути кращими хоч би од таких, яких схарактеризував один священник, говорячи про себе: „Ну, добре, я піду з народом; а коли держава викине мене на вулицю, чи народ мене підтримає?" Ось головна причина, чому наші люде на державних становищах в більшости пропащі для народу. Так чому-ж в даному випадку жиди мусять бути більшими українцями, як самі українці—? І ніколи до

вив окремих оскаржених Др. Глушкевич.

Оскаржені останнього слова або зрікались, або казали кілька слів: „не винен, до партії не належав". Один лише Сомчинський сказав: „Я своє сказав ще 30 листопада" (Тоді він заявив перед судом, що його не можуть судити окупанти і він цього суду не визнає).

Вирок прочитано 10.XII. ц. р.

ВИРОК.

Засуджені: на 8 літ тяжкої в'язниці і 600 зол. коштів судових 10 чоловік: Петро Марчук, Корній Хлопук, Гарасим Гетьман, Павло Сомчинський, Степан Бардась, Павло Мичик, Микола Яворський, (засуджений у волод. процесі на 15 літ) Гриць Суріков, Іван Вантух, Омелько Петровський;

На 6 літ тяжкої в'язниці і 320 зол. коштів судових 9 чол.: Андрій Міндюк, Ілько Левчук, Петро Черняк, Хаїм Каган, Гриць Бутинець, Кость Томашевський, Ананій Жуковський, Іван Стасюк, Іван Вільчевський;

на 5 літ і 320 зол.—2 чол.: Парфентій Коваль, Оксентій Боярчук;

на 4 роки і 160 зол. коштів судових—12 чол.: Іван Садовський, Іван Стопачинський, Мендель Кепельман, Ушер Боксер, Таймель Глуз, Павло Слоневський, Віктор Байда, Талимон Ковальчук, Іларіон Повідзіов, Федір Кравчук, Микола Емма, Ничипор Поліщук;

на 3 роки і 160 зол. коштів — 4 чол.: Герман Ельснер, Гордій Ковальчук, Кузьма Ільчук, Андрій Карпюк;

на 2 роки і 80 зол. коштів — 7 чол.: Анатоль Міллер, Іцек Штрахман, Мендель Хехман, Хільон Цукер, Михайло Пахольчук, Семен Явтушко, Василь Артищук;

на 6 місяців вязниці Пейса Волох, з завішенням кари на 5 літ;

на 4 роки вязниці поправчої і 160 зол. коштів—Зіновія Огризко;

на 3 роки вязниці поправчої і 160 зол. коштів—Яків Матвійчук;

на 2 роки вязниці поправчої і 80 зол. коштів: Ничипор Оверчук, Таймель Ліберман, Наталка Галабурда;

на 1 рік вязниці поправчої і 40 зол. коштів: Іоахім Корбліт і Софія Шпарага;

Уневиннені: Василь Козачук і Тимофій Поліщук.

Суд постановив, мимо того, що Петро Марчук був ніби головним організатором, з огляду на його хоробу звернутись до Президента Р. П. з проханням про зменшення йому кари до 4 років.

За винятком Павла Сомчинського суд зарахував „арешт слідчий" починаючи од року 8 місяців до 6 місяців всім, хто сидів у вязниці, а Міллера звільнив до апеляції за кавцію 50 зол.

Обжаловані вирок приняли спокійно. Оборона вносить апеляцію.

Що діється в світі.

ПОЛЬЩА і ЛИТВА ПОМИРИЛИСЬ.

Звичайно, як то кажуть, з великої хмари буває малий дощ. За останні два місяці надсунула така велика хмара з польсько-литовської границі. Заворушилась Литва і Польща, занепокоїлись їх великі сусіди Рад. Союз і Німеччина. В повітрі носився чад війни.

Справа пішла до Ліги Народів. З'їхались світові політики, зустрілись представники і двох ворожих сторін—Польщі і Литви. Колиб спір Польщі з Литвою торкався тільки справ цих двох держав, то заледви, чи не почулиб ми гуку гармат. Але цей спір зачіпає інтереси й инших держав і колиб почалась пожежа на польсько-литовській границі, то вона моглаб дуже легко перекинутись і на инші границі. І тому керовники політики всіх держав дуже таки заопікувались цією справою; де порадили, а де натиснули, в своїх балачках справу обговорили і коли Рада Ліги Народів зібралась 10.XII ц. р. на нараду, щоби спір зліквідувати, то вже тільки осталось всім кивнути головою на знак згоди на резолюцію, яку в цій справі предложив референт спору.

Резолюція та стверджує, що воєнний стан між Польщею і Литвою не істнує. Обом державам поручається начати переговори для навязання мирних зносин, а в разі загрози війни, загрожена сторона має звернутися до Ліги за посередництвом.

Так наразі скінчилась польсько-литовська „війна".

Приятелі Китаю.

Китайці хотіли використати більшовицьку поміч для того, щоби визволитися зпід ярма світових капіталістів. Зпочатку воно якось йшло. Але що далі, то виявилось, що більшовицька „доброзичливість" зводилась не до визволення Китаю, а тільки до заміни одного ярма на друге. Почались непорозуміння а потім—кровопролиття; ще заки визволився Китай зпід одних, а тут вже треба було визволятись і з під других. Як то завсігди буває, коли бідному здається, що його пан злий, а другий пан добрий.

А більшовики, засмакувавши китайського рижу, не дуже то думають тепер його позбуватись. Їх повикидали з ріжних китайських урядів, яких в Китаю стільки, що на пальцях не перелічити; порозбивали їх загони, при помочі яких вони намагались дійти до влади, а вони тепер забрались на тили і зробили революцію в самім осередку, звідки почався визвольний китайський рух—в Кантоні. В уличних боях згинуло в Кантоні за два дні понад 5000 чоловік. Більшовики (китайські комуністи) заволоділи Кантоном і назначили своїм воєнним комісаром—кого?—Московського висланника Бородіна.—Але й тут їм не повезло. Протикомуністичні війська відбили Кантон, при чім знов згинуло кілька тисяч чоловік.

Правду то кажуть: Господи, вибав мене від приятелів, а з ворогами я сам дам собі раду.

„Революції кінчаться найчастіше... зміною фірми".

15-й З'їзд ВКП.

2 грудня відкрився в Москві в Кремлі 15-й з'їзд Всесоювної (читай всемосковської) комуністичної партії, в якому беруть участь 887 делегатів з правом рішаючого і 725—з правом дорадчого голосу. Опозиції на з'їзд не допущено. До презиції з 52 осіб обрано самих сталінців. Для розслідування діяльности опозиції вибрано спеціяльну комісію. На другий день з'їзду доклад про політичне положення виголосив Сталін, який балакаючи про опозицію сказав, що „тепер нема вже ні одного пункту партійної програми, в якому-б опозиція згоджувалась з партією". З'їзд проходить під знаком найгострішого відношення до опозиції, але остання й не думає здаватись. Троцький м. ин. сказав, що дійсна боротьба почнеться після з'їзду. Між иншим в Берліні заповідається з'їзд IV Інтернаціоналу, який має зорганізувати комуністична опозиція.

Чому Йоффе застрілився.

Московський кореспондент французької газети „Парі Матенааль" Б. Лекаш подав свому часописові цікаві інформації про причини самогубства відомого більшовицького діяча Иоффе. Згідно тих інформацій, Иоффе хотів своїм самогубством перестерегти більшовиків перед трагічними наслідками внутріпартійної боротьби, яка на його думку мусить довести до повного розвалу і партії і цілої радянської системи. Ту саму думку мав висловити Иоффе у своїому передсмертному листі до Троцького, який однак попав в руки Д. П. У. У тому листі Иоффе заявився за лінією опозиції та закликав партійців йти рука в руку з Троцьким і Зінов'євим, в імя заповітів Маркса та Леніна. Тому й стає тепер зрозумілою маніфестація опозиції в часі похоронів Иоффе, коли натовп підняв на руки Троцького і Зінов'єва. Трагічна смерть Иоффе стала ще одним могутнім арґументом опозиції у її протисталінській пропаґанді.

Йоффе вбило ГПУ.

В робітничих кварталах Москви поширюють летучки, в яких сказано, що Иоффе вбито по наказу ГПУ. Кремлівські диктатори (сталінці) зробили це в цілі заволодіння його архівом, бо-ж як відомо—він належав до опозиції.

Бухарін погрожує терором.

Голова III-го (Комуністичного) Інтернаціоналу Бухарін виголосив на конференції ком. партії довгу промову про сучасне внутрішне положення Рад. Союзу. Він заявив, що акція опозиції підбадьорує всі контрреволюційні (по нашому — антибільшовицькі) елементи. І так в останньому часі викрито багато заговорів та підпольних організацій, які працюють над поваленням комуністичного устрою. З цих оглядів, заявив Бухарін, радянський уряд буде знов примінювати червоний терор проти всіх „контрреволюціонерів".

Переіменовують міста.

В звязку з боротьбою, що ведеться між більшовицькою опозицією на чолі з Троцьким та Зінов'євим, а Сталіним, більшовики-сталінці переіменовують всі міста, які були названі призвищами провідників опозиції. Так напр. Гатчина, що була названа „Троцк" переіменована на „Сталіно". Єлісаветград на Херсонщині, що називався „Зінов'євськ", переіменовано на „Червоноармійськ" — і так багато инших. Цікаво, скільки то разів вони ще будуть ті міста переіменовувати.

Арештували Троцького?

Загграничні газети подають, що Троцького і кількох його товаришів з опозиції заарештовано і в близчі дні мають вислати їх остаточно на Сибір. Потвердження цієї вістки поки що немає.

Більшовики розбірають „Золоті Ворота".

Як подають газети, з наказу інспекторату охорони памяток старовини, приступлено до розбірання історичних „Золотих Ворот" у Київі. — Добра охорона історичних памяток!

жидів ми не поставимо вимоги „великодержавника" Розумовського, щоби жиди „без застережень підпорядкувалися нашим національним інтересам". Натомість я ніскільки не сумніваюсь, що жиди у нашій державі, коли ми її добудемо й за собою закріпимо, вповні підпорядкуються нашим державним інтересам, бо це буде і в їх інтересі. Питання тільки в державі, яку треба добути, а яка не є в руках жидів.—Раби цього також не розуміють.

Але оте саме: жиди—знаряддя в чужих руках. Це не таємниця, що тут на наших землях жиди є польонізаційним елементом. Досі тільки ми протестували проти того. А тепер є і такі жиди. Пос. Грінбаум з соймової трибуни протестував проти того; він-же недавно знов це підкреслив Це є безперечно ознакою національної гідности.

Тверджу, що жиди відроджуються. Погляньте на польську пресу, що вона заповідає жидам за їхню виборчу спілку з нац. меншостями... До недавна не могло бути мови про те, щоби жиди пішли напроти такої опінії державного народу, тим більше, що в корінній Польщі їм-же таки доведеться нерозривно жити з поляками. Тільки гідність народу диктує їм право своє брати з боротьби, бо тільки таке право є дійсним правом.—Але для рабів це також не зрозуміле.

Жидівське питання в такому вигляді, як воно є у нас зараз, не є самотвором у нас на Україні. Його витворили й нам підсунули наші сусіди у вигляді погромного питання. Вже й в „Укр. Громаді" говорилося про те, як повставали погроми на Україні. Отже так само справа стоїть зараз включно зі Шварцбартом, коли погодитися з тим, що він був знаряддям більшовиків. Нам підсказують:—бий жидів!—а поза тим прибірають нас краще до рук. Хоч би й та сама „У. Нива": твердить, що Шварцбарта наслали більшовики, але за процес б'є тільки по жидах. Бо коли собаку б'єте палкою, вона гризе палку, але коли людину палкою б'єте, вона хапає за руку, що палку тримає.—Раби в тому також не розбираються.

Московські більшовики видумали на Україні жидівську республику. Вони дуже добре знали, що це викличе загальне обурення проти жидів. Але-ж цього їм і треба. Менше уваги звертатимуть „хахли" на московські руки. (Згадаймо московського комуністичного великого діяча україножера і разом з тим великого опікуна жидівської кольонізації на Україні-Ларіна!). Адже й на Волині найдете людей, які ненавидять жидів за кольонізацію на Україні, і в той же час зизують на Москву, не задумуючись над тим, що жиди і тут властиво—знаряддя Москви. Це не є маловажна справа. Сьогодня багато даних промовляє за те, що коли так далі піде, то нова наша збройна визвольна боротьба утопиться в морі крови і закінчиться побідою, але властивого нашого ворога. Перший наш боевий розмах спиниться на жидах, а для боротьби з дійсним ворогом забракне нам „пороху в порохівницях". І тому вже тепер треба докладно висвітлити цю справу без огляду на всякі бльоки, які б. міністрам не дають спати, щоби у рішаючий момент наші удари попадали в ціль, а не в червону плахту.—Але рабам—це також трудно вияснити.

Зачепімо ще на прикінці властиву боротьбу з жидами: що це за боротьба, яка вона й на віщо? Я вже в попередній своїй статті сказав, що у своїй державі у нас з жидами буде стільки клопотів скільки їх мають тепер инші держави. Цей клопіт зводиться власне до господарчого поля: визиск. Хто заперечить, що господарчим визискувачем є у нас жиди! Але-ж для цієї боротьби таки й справді нічого кого-небудь закликати проти жидів—Бо не від того залежить успіх тої боротьби. Не буде жидів—будуть инші визискувачі.—Гасло до цієї боротьби повинно звучати: геть з темнотою! Коли наше село буде свідоме—визиск для нього не страшний. Коли не буде таких, яких можна визискувати, то й не буде визискувачів. А то — що-ж варта клич боротьби з жидами, коли людина піде до жида, нап'ється там до безтями і кричить: геть, бий жидів!—Смішно, але цього не розуміють раби. І не хочуть цього розуміти ті, що вислугуються своїм хлібодавцям, отже знов таки—раби.

Грицько Гладкий.

Геть з темнотою!

Горніться до освіти!

ДОПИСИ

Вибори гмінної ради.

[Торчин, Луцького пов.]

День 28 листопада б. р. відбулись удруге вибори до гмінної ради в гм. Торчин. В перших виборах, котрі відбулись в березні б. р., українські представники участи не брали з приводу великих надужить і внесли протест. (Протест цей був поміщений в „Українській Громаді" Ч. 14). Перші вибори хотів спровокувати Павлюк Иосип з с. Малого-Окорська, котрий створив собі маленьку чарочко-ковбасову спілку і пішов з нею до виборів, не рахуючись з загалом українських представників. Окорщане, пізнавши йому ціну, на другі вибори не вибрали його. Другі вибори старався спровокувати Ядащук Іван з с. Великого-Окорська, бувший радний та ще й член бувшого соймику, який підчас других виборів цілий день бігав, горланив, підбирав спілку та старався розбити солідарний бльок всіх національностей. Але на нього ніхто не звертав жадної уваги, за винятком одного Савчука з с. Усіч. Було виставлено одну спільну листу, по котрій вибрано: 10 українців, 2 поляків, 2 німців та 1 жида. Вибори відбулись просто через акламацію.

А Іван Ядащук—це цікавий тип. Коли луцький соймик поставив було в своїм часі внесок—просити відповідних чинників, щоби було привернено українську мову навчання в українських школах в луцькім повіті, то добродій Ядащук був проти того внеску, бо не піддержав його; аж соромно, бо двох поляків піддержували цей внесок. В кінці 1925 року, чи на початку 1926 р., в с. Великий-Окорськ вибухла пожежа, у якій згоріли холодні будинки Ядащука Івана та ще двох його сусідів. Добродій Ядащук виступив з просьбою до луцького соймику, щоби йому дали запомогу і 300 золотих дістав, але про своїх сусідів погорільців і не згадав; а вони-ж є такими самими платниками соймових податків як і він! Отакі радні бувають! Але на цей раз не вдалось йому проскочити і треба надіятись, що таким кандидатам на радних і не буде більше вдаватись обдурювати людей.

Радний.

Рожище—жертвам повені.

Дня 29 листопада ц. р. відбулась в м. Рожище вистава „Невольник", чистий дохід з якої призначено на допомогу жертвам повені в Галичині. Вистава пройшла дуже гарно. Всі білети були розпродані, а багато публики відійшло від каси з нічим. Театр (місцеве кіно) був битком набитий. В часі вистави панував взірцевий спокій і порядок. Вистава розпочалась пунктуально о 8 годині, як було в афішах, що майже ніколи не вдавалось професійним драматичним трупам. В часі перерв пригравала місцева орхестра. Вся публика без ріжниці вийшла вповні вдоволена, подивляючи артистичну гру і спів аматорів. Висказувано побажання повторити штуку. У виставі взяли участь місцеві аматори. Головна заслуга в зорганізованню гуртка і в артистичній підготові п'єси належиться молодій громадянці з м. Турійська (ковельського пов.) п. Надії Лукомській, котра свій короткий побут у кревних (у п. о. Лукомського) в Рожищу використала для пробудження місцевої української громади з довгої дрімки. Вона то зуміла своїм запалом і любовю до штуки та невичерпаною енергією доконати того, що багатьом здавалось неможливим.

Відповідальним розпорядчиком був війт Рожиської гміни п. Павло Бондарук. Йому належить приписати заслугу з внішньої організації гуртка та заосмотрування його у все потрібне. Його вміла адміністрація відчувалась на кожнім кроці.

Слід висказати признання усім аматорам за їх поважне і сумлінне трактовання принятих на себе обовязків. Найгарніше виконали свої ролі: Ніна Лукомська („Ярина"), Гнат Шрай („Неплюй"), Гриць Прийомиш („Коваль" і „Опара"), Олексій Козачук („Степан") і др.

Підйом духа, викликаний виставою, належалоб використати для дальшої систематичної культурно-освітньої праці.

Рожище 1927.

Критик.

Два світи на селі.

[село Ромашківщина, луцького пов.]

Молодь села Ромашківщини поділилась на дві партії: одна записалась в члени філії Т-ва „Просвіта", а друга гуляє під звуки циганської музики; перша читає—учиться, друга п'є й судиться, розбиває один другому голови при помочі циганів, що осілились в селі для кращого приміру для нашої молоді. Перша зрозуміла, що в єдности—сила—гуртується і працює, а члени вулиці та музик заглядають під вікна чужих хат, марнують час і гроші на горілку, сіють розпусту ганьблять себе і других своєю поведінкою. А пора-б схаменутись!

Член філії.

В далекому закутку.

[с. Невірків, гм. Межирічі, пов. Рівне]

З того часу, коли почалось визволювання церкви з-під чорносотенного-московфільського елементу, п. о. Василь Ясієвич в своїй Невірківській „резиденції" почав в церковних проповідях таке виговорювати, що затикай вуха та тікай з церкви. Так було і дня 4 грудня ц. р. на Введення. Розпочавши проповідь зі значіння свята, без усякого звязку перескочив і напав на церковно-народній з'їзд, що в той день відбувався в Рівному і на його провідників, обзиваючи їх вуличними агітаторами, підкреслюючи, що все це провадиться з тим, щоби заплямувати православне духовенство, одірвати паству від церкви, позбавить духовенство ріжній датків за виконання церковних треб. (Мабуть це чи но не є найболючіше питання...) Далі перейшов на притчу о милосердім самарянині, зазиваючи „смиренну братію" до милосердя, тоді як днів кілька перед тим, відвідавши хворого члена місцевої читальні, що нещасливий випадок примусив його третій тиждень лежати при смерти, зажадав від нього 15 зол. Добрий приклад милосердя до свого ближнього... Та це не один такий „добродійний" вчинок п. о. Ясієвича. Як відомо, в шкільну програму викладовими мовами входять польська й українська, але п. Ясієвич уже з другої групи завів підручник релігії чисто кацапського синодального видання, побравши за примірник по 1 і пів. зол. На викладах релігії буває дуже рідко, за те „Свѣтъ Истины" так і сіє поміж братвою. От такі-то п.-отчики позагніздювались по наших далеких та темних куточках.

„Я".

Кооперативні курси в м. Ратно на Волині.

З 15.XI по 27.XI відбулися в м. Ратні перші кооперативні курси влаштовані повітовим Товариством „Просвіта" в Ковлі за допомогою інспекторату Р. С. У. К. в Луцьку.

На курси учащало постійно 25 курсантів та крім них на вечірні лекції приходили місцеві громадяне біля 20 осіб.

Курси відкрив голова місцевої читальні п. Онисько в присутности великої кількости присутних, як курсантів так і гостей, коротким промовою по якій хор відспівав „Ще не вмерла Україна".

Склад слухачів був ріжноманітний, від самоуків до осіб з середньою освітою. Курсантам викладали п. Пл. Доманицький—теорію та історію кооперації, Інструктор М. Стефанський—книговодство з практичними вправами та інж. Сторонський—агрономія.

Слід зазначити, що зацікавлення слухачів справою кооперації велике; можна було бачити 40 літніх селян, які не зважаючи на сильні морози приходили щоденно на курси з сіл віддалених 5-6 кільометрів. Почувається потреба в досвідних молочарях, які мусілиб тут розвинути молочарську кооперацію, беручи під увагу, що місцеві селяне тримають 5 до 10 корів, а молочних продуктів виробляти не вміють. З цього користають ріжні агенти приватних фірм, збуваючи селянам сепаратори та інші машини для молочарства по дорогій ціні і не першого ґатунку.

Курси закінчилися заложенням районової споживчої кооперативи.

О. К—ра

Сельробівський похорон.

Недавно помер у Львові б. редактор сельробівського часопису „Наше Слово" Іван Калинович. Про його похорон „Наше Життя" пише між иншим таке:

„Похорон тов. Калиновича відбувся в понеділок 14 го листопада ц. р. у Львові. Як жив наш товариш, так вільнодумець і соціяліст, так і помер. Тому на похороні не було ні попів, ні дяків. Ховали його партійні товариші". ...„Коли з дому похоронного заведення винесено чорну домовину сповиту червоним стягом пролєтарської боротьби промовив посол тов. Максим Чучмай, який попрощав покійного іменем Центрального Комітету Сель-Роба". ...„Серед співу революційних пісень провезено тов. Івана Калиновича на місце вічного спочинку на личаківський цвинтар". ...„Пізнім вечером, коли западав уже сумерк, при звуках Інтернаціоналу спущено дорогу домовину до гробу".

Не має тут нічого особливого для безконфесійного соціяліста, трудно дивуватися такому похоронові й у тих людей, які мусять для народу називатися ще православними, в душі самі не знають які вони, а для хлібодавців мусять рахувати себе безконфесійними т. є. безрелігійними. Зате цей похорон дуже збентежив всіх сельробів церковників з Церковного З'їзду в Луцьку, а посол Козицький ломить собі голову: нащо здалася вся його тяжка праця з церковними хорами, коли отак начнуть ховати всіх сельробів!

Про цукровий буряк.

Не один з наших господарів знає, що деякі, навіть малоземельні селяне, сіють буряки і відправляють їх на якийсь там завод. Але де той завод, як сіяти буряки, чи оплачується робити видатки на їх управу, чи має буряк забезпечену ціну, як зерно, і чи адміністрація завода дійсно таки дає поміч радою і грішми, про те не всі мають ясне поняття. Отжеж в цьому році більш 3000 моргів (приблизно 1500 десятин) було засіяно буряками. Більш між 1000 дрібних господарів, переважно українського громадянства, відправили свої буряки на Шпановський цукровий завод в Олексині, рівенського повіту.

Те, що більшість з нас сіє буряк не перший рік, найкраще свідчить, що буряк добре оплачується і підносить урожайність ґрунту, бо дуже надається до запровадження культурного господарства.

Дуже цікаве з буряками те, що чим більше буряків у нас на Волині сіяти, тим краща на них ціна. Це пояснюється тим, що більша кількість буряків дає можливість цукроварні запроваджувати нові закордонні машини, виробляти не тільки пісок, але й рафінад, робити самий виріб цукру дешевим і відправляти цукор на дальші ринки.

Щоб познайомити плянтаторів з виробом цукру, інспектор плянтацій завода Иосип Лисневич організував 5 грудня цього року екскурсію представників плянтаторів на завод, за що приносимо йому щиру подяку. Приїхали до Луцька представники завода і вже разом з ними сім представників поїхали до Олексина дивитися, як з наших буряків виробляють цукор.

Завод працює день і ніч без перерви. Робітників на заводі 300 душ. На наших очах буряк очищався, різався, в великих котлах варився, гарячим повітрям сушився, на валках пресувався і нарешті через великі сита сіявся, подібний до дрібнесенького граду. Колиб так більше людей тільки поцікавилось цією справою, то вже слідуючий рік давби з певністю хоч два рази більшу площу під буряками.

Представник плянтаторів
Микола Корчів.

с. Боголюби, Луцького пов.

Скільки в Польщі кооператив.

Польський „Звйонзек Спулдзельні Споживцув" — „Сполем" зорганізував Пресове Бюро і розсилає до преси свої комунікати, в яких подає ріжні інформації про кооперативний рух в Польщі й у цілому світі. Находимо там між иншим цікаву статистику кількости кооператив у Польщі, яку подається за „Річником Статистики Річпп. Польської" на 1927 р.

Загально в цілій державі було 1.І 1927 р. 18.295 кооператив, з чого споживчих—6856, будівляно-мешканевих 983, кредитових—6660, рільничо-торговельних — 1020, инших торговельних—486, сирівцево-варстатових—466, яйчарських, молочарських і годівляних—1018, инших рільничих—116, рільничо-промислових—76, инших промислових —99, книгарсько-видавничих—123 инших неозначених—362.

Ті цифри не відповідали дійсности, бо в торг. реєстрі було тоді записаних ще багато передвоєнних кооператив, які вже не істнували. Тому статистичний уряд розіслав до всіх кооперативних інституцій, до старость і т. п. анкетні картки для виснення дійсного стану істнуючих кооператив. Із зібраних таким шляхом відомостей виявилось, що фактично істнує в Польщі тільки 10.241 кооператива, з чого споживчих тільки 4204, кредитових 3757, яйчарсько-молочарських 776, а декотрих навіть три рази менше, як було подано в статистиці за 1.І 27 р.

Як би там не було, але й те число кооператив є досить поважне і колиб всі ті кооперативи вповні відповідали своїм завданням та були звязані в окремі центри, то моглиб відігравати в господарчому життю дуже велику ролю.

В числі наведених кооператив не останнє місце займає наша українська кооперація на наших землях під Польщею. Статистику наших кооператив подамо в слідуючому числі.

Не їдьте до Бразилії. Польський консулят в Куритибі повідомляє, що з причини господарської скрути Бразилії, емігранти з Польщі, навіть кваліфіковані робітники, не мають виглядів найти там якесь заняття. Особливо не можуть дістати праці інтелігенти, що прибувають без матеріяльних засобів і фаху в руках.

НОВИНКИ.

Білі плями. Декого дуже цікавлять білі плями в газетах і призвичаєний до того, що українські газети мусять бути з тими плямами, він дивується, що їх від якогось часу немає. А тут немає нічого дивного. Білі плями перестали появлятись в газетах з того часу, як в повній силі почав ділати останній декрет президента про пресу. Той декрет забороняє білі плями в газетах, а де вони діваються, то газети пишуть про це звичайно в вовинках.—Тепер та

справа представляється так: виходить газета цензорові щось в ній не подобається і він червоним олівцем робить в газеті білі плями. Тоді редактори газет мусять цілі плями чимсь записати, в газеті перемінити порядкове число, пустити в світ газету без плям, а шоби передплатники не вспоминалися бракуючого по поряду числа, то редактори повідомляють їх: таке то число (попереднє, де цензор наробив білих плям) сконфісковане.

Те саме ми мусимо сказати про Ч. 50 „Української Громади". У тому числі появились після цензорського олівця білі плями, ми мусіли їх позаписувати і в світ пустити вже не Ч. 50, а Ч. 51.

Ревізії в Ковлі. Дня 10.XII. б. р. о год. 8 ранку, прийшов урядовець повітової ковельської тайної поліції з двома поліціянтами до приватного помешкання інжінера О. Сторонського, заступника голови Повітової „Просвіти" в м. Ковлі, і перевів з розпорядження коменданта повітової поліції ревізію Починаючи з ліжка, скінчили ревізію, основним перечитанням приватної переписки та особистим перешуканням. Шукали за зброєю і „анти паньствовою" літературою. Ревізія тривала до год. 9.30. Нічого не знайдено. Від год. 10.30 до 11.45 того ж дня переведено дальшу ревізію в Кооперативній Книгарні, „Наша Культура", шукаючи там за „антипаньствовою" літературою т а з а я к о ю с ь „С у р м о ю"... Також не знайдено нічого. Завідуючим книгарнею якраз є інж. О. Сторонський. — Чи це початок виборчої акції?

З мійських виборів. З причини безрезультатних кількоразових виборів бурмістра м. Ковля, воєвода призначив на те становище В. Дрояновского, дотеперішнього бурмістра. З тих самих причин віцебурмістром м Ковля призначений М Галюсіньскі.

З кооперативного руху на Волині. В с. Борухові, гм. Піддубці, Луцького пов. відбулось зібрання в справі заложення кооперативи. Представником від Організ. відділу Повіт. Кооперативн. К-ту був п. Сергій Кротюк, кооператор з Піддубець. Одноголосно прийнято статут і обрано до правління і надзірної ради: Віталія Сорочинського, Парфена Метейка, Ів. Смолюка, Дм. Кирилюка, Ів. Панасюка, Назара Мар'янчука, Якова Кошицького, Максима Дроганчука і Андрія Примака.

— Таке-ж зібрання відбулось в с. Гараджі, теї ж гміни і повіту. До управи кооперативи обрано Григора Пяюту, Степана Кирилюка, Михайла Мартинюка і Олексу Миколайчука.

Старостів міняють. Сарненського старосту Шмідта перенесено до Білгораю. На його місце призначено до Сарн И. Узембло, референта з Білгораю.

Кремянець матиме „червоний" вигляд. З'їзд Ради Конзерваторів постановив, що для захования характеру міста Кремянця та його артистичної вартости, всі дахи від урядничої кольонії аж до залізничої станції, мають бути криті червоною дахівкою. Вол. Воевода видав кремянецькому старості про це надежне роспорядження.

Наїхав паротяг. На залізничій колії Здолбунів—Могиляни, на переїзді біля Польського Дому в Здолбунові паротяг № 28 наїхав на підводу Михайла Нижника зі Здовбиці. Віз поломаний до щенту Сам господар і коні лишились цілі.

Дивне гудіння під землею. В с. Тушебині, малинської гм на Дубенщині селяне кілька днів підряд стали чути якісь підземні шуми. Це викликано занепокоєння. Вислана староством на місце комісія ствердила, що шум і гудіння походять з глибокого провалля, вимитого весінніми потоками. Відголоси, що йдуть з глибини провалля, подібні до шуму водоспаду, котрий мабуть утворився під землею. Причини того явища комісія розслідує.

Самогубство. В лісі біля с. Піддубець, луцького пов. найдено 14-літнього хлопця, що повісився на дереві. Причиною самогубства було те, що ніби родичі не хотіли справити йому одежі.

Податкова шруба. В близчі дні має появитись роспорядження Президента РПП. про побирання в 1928 р. 10 процентового надзвичайного додатку до безпосередніх податків. Т. чином обовязуюче в останніх роках обтяження населення тріватиме далі.

З української хроніки.

— Повідомляють з Ковля, що настоятеля Благовіщенської української церкви в Ковлі п.-о. І. Губу звільнено. Провадиться слідство. Причини невідомі.

— В Бересті відбуваються курси, влаштовані Т-вом „Просвіта" для керовників читалень. Викладають др. В. Дмітріюк, п. Яковенко та ин.

— 19 XI. в 53 річницю смерти укр. письменника Стороженка, похованого в Бересті, в берестейській 7 кл. укр. школи імени Стороженка відправлено по пок. письменникові панахиду.

— 4 грудня в Варшаві місцева українська кольонія влаштувала урочисту академію, присвячену памяти Ол. Саліковського.

— На користь незаможних учнів Луцької української гімназії відбулась 4 ц. м. в салі „Просвіти" в Луцьку заходами пластунського жіночого куріня при гімназії вечірка. Була повторена програма уже раз улаштованої вечірки. Вечірка пройшла з добрим моральн-м і матеріяльним успіхом.

Біржа на 16.XII.: доляр америк. 8·87, золото руб. 5—23·70 зол.

Ціни на збіжжа за пуд.: жито — 6·05, пшениця—8·00, ячмінь 5·45, овес—5·20, гречка—5·90., просо—7·00, рі.лак—11·00, лянка—11·00, вика 4·50 хвасоля—7·25, горох—7·00, мак—16·60 картоплі—1·20.

Молодий вязень - українець з Равіча, який має там пробути до 1931 року звертається через нас до української гімназійної молоді і до українського інтелігентного громадянства взагалі з проханням надіслати для нього підручники: української історії і літератури німецької, латинської, грецької і англійської мови, математики, фізики, природничих наук і ин. для підготування до гімназійної матури. Підручники зі всіх кляс просимо слати ласкаво до „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10, а ми пересилатимемо їх спрагненому світла науки українському вязневі.

Головна Управа „Рідної Школи".

Кримінальна хроніка Волині.

— В с. Могилянн, сіянецької гм., здолбунівського пов. підчас бійки Дмитро Загло тяжко ранив сокирою Каленика Хруща. Останнього відвезено до шпиталю в Острозі, а Загло заарештовано.

— В Касі Хорих у Здолбунові при помочі підібраних ключів, невідомі злодії вкрали ручну касетку з 200 зол. В звязку з цим заарештовано Семенюка і Романюка зі Здолбунова.

— В с. Вел. Комінець вишневецької гм. на Кремянеччини у Антона Комінка згорів дах хати. Поліційним доходженням встановлено, що пожежа повстала з особистої помсти Михайла Камінка, якого заарештовано.

Пожежі. В с. Іваны, Дубенськ п. згоріла у Тимоша Харлупа стодола зі збіжжам, хлів і інвентар, вартістю 1500 зол.

— В с. Борщівка, костопольського пов. —з невідомих причин згорило 3 хати і стодола.

— В с. Любитові, ковельського пов. згоріло 2 стайні поміщика Кучинського.

— В м. Костополі згоріла олійня і фабрика селянського сукна з мотором і цілим приладдям. Страти виносять 35,000 зол. З причини великого вогню загорілись дахи двох сусідніх домів і тут страти понесено понад 6000 зол. Пожежа повстала з причини необережного обходження з вогнем.

— В Луцьку 30,XI загорівся в домі при вул Ягайлонській 44 смітник від вугля викиненого зі сміттям. 1.XII при вул: Желязній 3 загорівся з невідомих причин дах лазні; 4,XII при вул. Ягайл 97 загорілась стеля в пекарні, а вогонь перенісся потім до склепу над пекарнею, У всіх випадках загасила вогонь огнева сторожа.

Цікаве.

Як довго живуть пташки, риби, звірята і т. ин.

Корова живе 20 літ, кінь 30, свиня 20, кіт 18, домашній дріб 10, малпа 16-18, бобр 50, слон 150 200, лев 60, крокодил 300, кит 500, осел 25-50, заяць 7-8, білка 7, сокіл, папуга, крук, лебідь і ворона, по 100, горобець 40, голуб 20, бджола 4, щука 100, карп 100-150 літ

Веселий кутик.

Полекшали.

— Що-ж тут дивного, що ти полекшав на кілька фунтів. Ось ваш пан так в чотири рази полекшав.

— Ну?

— Хіба не бачиш? Перше возили його аж четвернею, а тепер і одна конячка його везе.

———

Добра порада.

— Ой, Господи! Івась випив цілу пляшечку чорнила! Що робити?..

— Ну щож! Пиши олівцем.

———

Не знає.

Підчас війни просився раз старший стрілець до дому на відпустку на свята.

— Ви жонаті? — питає сотник.

— Так.

— А діти маєте?

— Є.

— Скільки?

— Скільки—не знаю, пане сотник, бо я вже три роки не був дома.

———

У школі.

Учитель: Скажи мені по польськи: „Не роби слідів чобітьми!"

Ученик: „Не руб следзі чоботамі".

ПОШТОВА СКРИНЬКА.

— Г. Пугач—Людвиполь. 6 зол. одержано. Ви заплатили до 15.XII., а Ол. Кокота—до 4.XII.

— Ф. Цимбалюк і Ю. Поліщук—Озлютичі. Разом 11 зол. одержано. Заплачено до 15.XII. 1927 р.

— Ів. Стецюк — М. Стидинь. 2 зол. одержано. Часопис висилаємо.

— п. Ю. Досінчук—Шайно. 2 зол. 50 гр. одержано. Адресу на Т. Король змінено, висилаємо.

— п. М Куликівська—Спасів. 8 зол. одержали. Дякуємо. Заплачено до 1.III. 28 р. Адресу на Озерани змінили.

— П. Шимків,—Белв. 5.50 зол. одержали. Заплачено до кінця року. Ч. 47 вдруге вислали.

— п. А. Гресько— Кохавівка. 5 зол. одержали. Заплачено до 1 XII. п. р. Адресу змінили.

— п. М. Давидюк — Березне. Адресу змінили.

— Читальня „Просвіти" в Сапожині. 5 50 зол. одержали. Заплачено до 15.XII. п. р.

— П.-о. дякон Л. Глицький, Кутрів. Заплачено до 7.X. ц. р. ЧЧ. 47 і 48 вдруге вислали.

— Читальня „Просвіти" в Русивелі. Бракуючі числа вислали. Справу полагодили. Надалі висилатиметься акуратно. Заплачено до 15.II 28 р. Докладніще повідомили листом.

— Ол. Лукіянчук, — Деражно. Адресу на читальню змінили.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Краевого Товариства Господарського „Сільський Господар" у Львові відбудуться дня 27 грудня 1927 р о годині 10-ій перед полуднем в салі Товариства „Українська Бесіда" у Львові при вул. Руторського ч. 22., І. поверх (Народний Дім).

Право участи в Загальних Зборах матірного Товариства з голосом рішаючим прислугує: а) голові Товариства, членам Головної Ради, головам Філіяльних Рад зглядно на випадок їх перешкоди заступникам, відпоручникам філіяльних Загальних Зборів зглядно їх заступникам, б) почесним членам і в) членам кооптованим по думці § 25, уступ 4 статута Товариства.

Особи управнені до голосування не можуть виконати цього права через повновласників.

Прочі всі члени Товариства можуть брати участь в Загальних Зборах Т-ва і можуть забирати голос, не мають одначе права голосування.

ЗА ГОЛОВНУ РАДУ КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО

Михайло Луцький голова.

о. Тимотей Ковалюк секретар.

Повідомлення.

Кооперативно-Інструкторський Відділ при Українському Кооперативному Банку на Волині повідомляє, що відбудуться в Луцьку **двохмісячні господарчо-кооперативні курси** від 10 січня до 10 березня 1928 року. Крім заслухання теоретичних предметів, слухачі перейдуть практику в філії „Народньої Торговлі“ й Українбанку. Всі що складуть відповідні іспити й відбудуть практичні роботи. одержать свідоцтва на право праці в кооперативах І. ступіня (споживчих і кредитових). Право навчання даремне, але утримання є справою слухачів. Слухачі повинні бути обізнані з аритметикою, добре читати й писати. Подання адресувати: **Луцьк, Ягайлонська, №93.,** Українбанк.

ДИРЕКЦІЯ.

Як заснувати кооперативу

в районі Луцького Окр. Суду.

Зараз, коли на всіх наших західно-українських землях помічається серед нашого селянства велике зацікавлення кооперацією, кожному свідомому українцеві необхідно знати, як засновувати кооперативу, які правні підстави є при засновуванню кооперативи і як перевести заснування кооперативи через всі уряди та інституції. Але наперед, перед заснованням кооперативи, нашим людям треба добре запамятати собі, що заснування кооперативи—то є громадська справа, в якій мусить бути зацікавлено як найбільше осіб на селі. Длятого кожний свідомий громадянин, який відчуває потребу заложення у себе на селі кооперативи, мусить у першу чергу сам зазнайомитися з підставами праці кооперативи, підшукати серед громадянства свого села таких людей, що хотіли б приняти участь у цій громадській праці, зазнайомити їх з тим, що то є кооператива і для чого вона, а потім, коли вже чутки про наміри основателів заложити на селі кооперативу підуть ширше серед селян, то й почати організацію. *)

1) Для заснования кооперативи закон вимагає, щоби було найменше 10 (десять) членів-заснувателів (основоположників).

2) Члени-заснувателі мусять відбути основательні збори, які приймають (ухвалюють) статут, встановлюють фірму, себто назву кооперативи, означують висоту паю (уділу) та вписового а також висоту відповідальности членів. На тих же зборах вибирається Надзірна Рада з 7 чоловік і управа в складі 3-х членів і 2-х заступників. З загальних зборів описується протокол по такому зразку:

ПРОТОКОЛ

основательних Зборів .... (тут подати повну фірму кооперативи) ...., які відбулися дня .... 192.... в .... в домі під ч. .... о год. .... перед або пополудни.

ПОРЯДОК НАРАД:

1) Відкриття Зборів і вибір Президії.
2) Відчитання, пояснення і приняття статуту кооперативи.
3) Підписання статуту.
4) Вибір сімох членів Надзірної Ради.
5) Вибір трьох членів Управи і двох заступників.

Присутних на Зборах .... душ (подати те число присутних, що підписали статут).

ДО ТОЧКИ 1. О годині .... перед-пополудні відкрив Збори п. .... і візвав присутніх вибрати провідника Зборів і секретаря.

На внесення п .... вибрано одноголосно (більшістю голосів) провідником Зборів п. .... а секретарем п. ....

ДО ТОЧКИ 2. На візвання Провідника Зборів відчитав і у всіх параграфах від 1 до 44 пояснив п. .... статут, текст якого долучається до цього протоколу.

На внесення п. .... цей прочитаний і Зборам зрозумілий статут у всіх його §§ від 1 до 44 Збори одноголосно ухвалили і приняли. При тому висота уділу виноситиме .... зол., а відповідальність членів за зобовязання кооперативи виносить, крім відповідальности заявленими уділами, ще дальшою сумою до .... разової висоти заявленях уділів.

ДО ТОЧКИ 3. З черги присутні підписували ухвалений статут як члени-основателі кооперативи.

ДО ТОЧКИ 4. На внесення п. .... вибрано до Надзірної Ради кооперативи пп. .... (Разом 7 членів). Вибрані заявили, що вибір приймають

ДО ТОЧКИ 5. На внесення п. .... вибрано першу Управу кооперативи з отсих осіб: 1) п .... 2) п. .... 3) п. .... і їх заступників: 1) п. .... 2) п. .... Вибрані заявили, що вибір приймають.

На внесення п. .... доручено Управі кооперативи як найшвидше зголосити основану кооперативу про впис до судового реєстру згідно з постановами закона.

........, дня .... 192....

....
Провідник Секретар

3) По відбуттю загальних зборів треба негайно внести подання до Суду про реєстрацію кооперативи і про реєстрацію членів управи та їх заступників. Подання вноситься по такому зразку:

До
Суду Окружного, як Суду Реєстрового
в ....

Управа Кооперативи
....

вносить

а) про впис кооперативи до реєстру,
б) про впис членів Управи до реєстру кооперативи.

ВНЕСЕННЯ

Як виказує тут долучений відпис протоколу основательних Зборів кооперативи та 3 примірники статуту (один оригінальний, а два відписи) дня .... основано кооперативу під фірмою: ....

Одночасово вибрано Управу кооперативи з отсих осіб:
1. п. ....
2. п. ....
3. п. ....
та їх заступників:
1. п. ....
2. п. ....

Вибрані члени Управи будуть власноручно підписуватись при фірмі кооперативи таким чином:

1. Вп. ....
Голова
2. Вп. ....
Касієр
3. Вп. ....
Книговодець
4. Вп. ....
Заступник
5. Вп. ....
Заступник

Управа кооперативи вносить, щоби заряджено впис до реєстру:

1) Кооперативи під вищеподаною фірмою.

2) Імен і призвищ членів Управи кооперативи і їх заступників

3) На підставі Арт. 2. т. 7 і 8 уст. 2. зак. з дня 31 липня 1924. (Д. З. ч. 78. поз. 757) кооператива просить, щоби до всіх судових ухвал в цій справі, до витягів з реєстру, що їх має Суд переслати як кооперативі так і до часопису для оголошення, та взагалі до всіх письм, які Суд може вислати до кооперативи, долучено офіційний переклад всіх тих судових документів і письм на українську мову.

Прилоги: 1) відпис протоколу основательних зборів і
2) 3 примірники статута кооперативи.

УВАГА:

На відписах статутів треба перечислити всіх осіб, що підписали оригінал статута, після чого відпис статута свідчить Управа зазначивши повну фірму своєї кооперативи.

(Докінчення буде).

*) Книжки по кооперації—історії, теорії та ріжні пояснення можна набути, або виписати з Луцька Інспекторат Рев. Союза Укр. Кооп. вул. о

Видавець М. Черкавський Drukarnia F. Richtera Łuck Відповід. редактор С. Вишнівський.